

Plan för biologisk mångfald på gårdsbruksenheten

Gå igenom gårdens nuläge, möjligheter och utmaningar samt odlarens egna intressen i anslutning till främjandet av den biologiska mångfalden och åtgärderna. Dessa uppgifter hjälper dig att välja de lämpligaste åtgärderna.

Samla in förhandsuppgifter per telefon eller e-post

Fråga odlaren om basuppgifter om gården och om odlarens egna drömmar och mål. Utifrån detta vet du vilka uppgifter du utöver basuppgifterna ska ta reda på om gården. Det lönar sig också att redan i början utreda om jordbrukaren vill ha heltäckande information om gårdens biologiska mångfald och möjligheterna att främja den eller om jordbrukaren i huvudsak vill maximera stöden med hjälp av mångfaldsåtgärder.

Ta reda på grunderna:

- Gårdens namn och odlare
- Produktionsinriktning
- Jordbruksmarkens areal (åkrar, naturbeten osv.)
- Antal skiften
- Andel arrendeåkrar
- De växter som odlas på gården och deras andel av åkerarealen samt eventuella växtföljder)
- Betesdjur som föds upp på gården och deras antal

Utred odlarens egna intressen för den biologiska mångfalden och odling som utvecklar den

Det lönar sig att fråga jordbrukaren noggrannare om hans eller hennes egna intressen. Detta ökar jordbrukarens egen förbindelse att vidta åtgärder. Du kan också be odlaren om dessa uppgifter i samband med gårdsbesöket.

- Underhåll av ängsliknande vallåkrar
- Vallar med flera arter
- Saneringsgrödor
- Gröngödslingsvall
- Landskapsvård på åkrarna
  - Till exempel landskapsåkrar, mångfaldsremсор, rovdjursvallar, vindskyddsgränder
- Landskapsvård på områden utanför åkrar
  - Till exempel åkrarnas kantzoner
- Fåglar i jordbruksmiljö
- Pollinerare
- Andra nyttoinsekter
- Betesgång på åker
- Betesgång utanför åkrar
- Lantraser
- Viltvård på torr mark
- Viltvård i våtmarksmiljö
- Skötsel av jordmån, åkerns växtskick

- Lagring av kol i åkermark
  - Till exempel botten- och fånggrödor
- Vattenvård
- Inrättande och skötsel av våtmark.
- Växtskydd utan kemiska bekämpningsmedel
- Lantgårdsturism och annan rekreation

Gör gårdsbesök

Bekanta dig redan på förhand med gårdens kartor till exempel i Vipu, i synnerhet med flygbilder. Skapa med hjälp av kartorna en förhandsuppfattning om områden som kräver terrängtillsyn och märk ut dem preliminärt på kartorna. Sådana objekt kan vara till exempel kantzonen mellan åker som jordbrukaren äger och skogen, skogsholmar, bäckar och utfallsdiken på egna eller arrendeåkrar, kanter eller skiften av åker i besvärlig form samt eventuella inventerade vårdbiotoper. På motsvarande sätt kan du med hjälp av denna förhandsgranskning i allmänhet redan utesluta en betydande del av gårdsbruksenhetsens basskiften eller sådana områden som sannolikt inte kräver närmare granskning. Detta effektiviserar besöket på gården så att det finns tid att granska de viktigaste objekten och diskutera med jordbrukaren.

Om du hinner, kontrollera i Paikkatietoikkuna eller Vipu om eventuella särskilda naturvärden har identifierats i området. I synnerhet historiska flygbilder kan hjälpa till att identifiera till exempel gamla betesmarker i området.

Beskriv gården och dess terrängobjekt i några meningar. Anteckna också odlarens tankar och observationer om sin gård under terrängbesöket.

Kom också ihåg att diskutera följande:

- Odlarens möjligheter och resurser
- På gården finns betande djur, antal och art
- Gården har tillgång till betande djur
- Slåttermaskin (eller möjlighet att utnyttja entreprenör)
- Såmaskin/anordning som lämpar sig för sådd av småutsäde
- Övriga maskiner och anordningar
- Möjlighet att använda arbetstid till arbete som främjar naturens mångfald
- Möjlighet att investera i åtgärder som främjar den biologiska mångfalden

Observera att bedömningen av naturvärdena i olika livsmiljöer alltid ska strävas efter att ställas i relation till de geografiska och regionala förhållandena. Det biogeografiska områdets inverkan bör alltså beaktas; i synnerhet i Norra Österbotten är artmängderna alltid knappare än till exempel i Nyland. Således kan till exempel i Norra Österbotten ha ett lokalt betydande värde även för "mer omfattande" naturobjekt.

Be om rättigheter till Vipu och granska gården

Du kan till exempel skriva ut kartor över Vipu som visar gränserna för gårdens alla basskiften, egna och arrenderade. Det lönar sig att skriva ut flera kartor per gård om gården är stor eller dess marker annars är utspridda.

På kartorna lönar det sig att visa följande uppgifter:

- Basskiften som ägs och arrenderas av jordbrukaren
- Gårdscentrets placering
- Fastigheternas rålinjer
- Naturbeten, skogsbeten, fleråriga vallar osv. basskiften

Genom att bekanta dig med gården på förhand kan du om möjligt underlätta och göra besöket smidigare. På kartorna upptäcker du snabbt potentiellt värdefulla områden som det sannolikt lönar sig att besöka även i samband med besök på gården.

Av fastighetsgränserna kan man med hjälp av basskiftenas besittningsstatus (egen/utarrenderad) i allmänhet dra slutsatser om vem som äger de skogar eller dylika skogar som gränsar till basskiftet. Detta är viktigt eftersom till exempel öppna eller halvöppna skogskanter eller övergivna ängs- eller impedimentsfläckar, dvs. värdefulla områden, ligger utanför den egentliga jordbruksmarken. Om en åker som jordbrukaren äger gränsar till en skog på samma fastighet är också skogen (och skogsbrynet) hans mark.

Det lönar sig också att beakta ett arrenderat åkerskifte, i synnerhet om skiftet har betydande naturvärden, dvs. det är antingen naturbete eller grönträda som utvecklats till en grönträda med flera arter. Det lönar sig inte att beakta skogskanter som gränsar till arrenderade basskiften, eftersom de inte är i jordbrukarens besittning.

Ta reda på närmare uppgifter om gården

- De vanligaste jordarterna (varje andel i ungefär procent)
- Särskilda naturvärden (t.ex. sällsynta arter och naturtyper, nuvarande och tidigare naturbeten)
- Avrinningsområdets namn och ytvattens ekologiska status
- Antal skiften i grundvattenområdet och deras areal
- Antal skiften som gränsar till Natura-områden och andra naturskyddsområden och deras areal
- Antal skiften på torvmarker och deras areal
- Vägservitut, elledning m.m.

Identifiera och planera åtgärder

Tabellen nedan hjälper dig att identifiera olika egenskaper hos åkrar och områden utanför dem och att planera riktade åtgärder noggrannare.

Områdets egenskaper	Områdets namn / Åkerskiftets namn och nummer	Eventuell lämplig åtgärd
Stort enhetligt åkerfält, få dikesrenar och vattenområden, en växt		
Jämnt, översvämningskänsligt åkerskifte		
Vattendränkt eller våt åker		

Åkerskiftet gränsar till ett vattendrag eller ett utfallsdike		
Utfallsdiket rinner genom många skiften		
Långvarig skyddszonsvall		
Dålig markstruktur, förtätad åker		
Små och/eller dåligt formade åkerskiften		
Trädbevuxna och öppna åkerholmar, halvöppna skogskanter		
Gräsbevuxna områden med gles trädbestånd		
Ängsliknande vallåkrar eller områden		
Åkern ligger nära viltjursleder eller vistelse- och matplatser		
Smala dikesrensområden		
Många dikesrensområden		
Insektspollinerade växter i odling		
Områden där främmande arter har spridit sig		
Skiften och områden som har betydelse för landskapet		
På området finns en gammal lada eller stenmur eller ett gammalt landskapsträd		
Visuellt mångsidigt område (växer rikligt med ängsvegetation, det syns rikligt med insekter eller fåglar och det finns död ved (med undantag av växtarter som indikerar eutrofiering))		
Naturlig våtmark/lergrop		
Nuvarande eller tidigare betesmark		

Välj lämpliga stöd och bidrag

Nedan finns sammandrag av olika stöd och bidrag med hjälp av vilka jordbrukaren kan främja den biologiska mångfalden på sin gård.

Villkorlighet

Villkorlighet avser de grundläggande krav vars iakttagande är ett villkor för jordbrukarstöd. Villkorlighetskraven utgör en basnivå som du inte får särskilt stöd för att iaktta. Stöd beviljas

endast för verksamhet som överskrider villkorlighetskraven. I villkorligheten ingår allt fler krav som främjar miljö- och klimatmålen.

Stöd för miljösystem

Med hjälp av stödet för miljösystem strävar man efter att stävja klimatförändringen och anpassa sig till förändringen, främja en effektiv skötsel av naturresurserna samt skydda den biologiska mångfalden. Stöd betalas för vintertida växttäckte samt för odling av naturvårdsvallar, gröngödslingsvallar och mångfaldsväxter i hela landet. Stöd för miljösystem är ett arealstöd som söks årligen.

Avtal om skötsel av jordbruksnaturen och landskapet

Ett avtal om skötsel av jordbruksnaturen och landskapet främjar den biologiska mångfalden och landskapsvärden. Avtalet är ett 5-årigt miljöavtal. Avtalsobjektet kan vara en vårdbiotop eller ett naturbete utanför åkerområdet. Avtalets minimiareal är 0,3 hektar. Med hjälp av avtalet bevaras eller främjas mer värdefulla natur- eller landskapsvärden än normalt.

Området som omfattas av avtalet sköts och iståndsätts enligt en separat skötselplan. Skötseln ska främja iståndsättningen, bevarandet eller främjandet av jordbruksnaturens mångfald och landskapet.

Avtalet kan ingås om bete (berätta ännu vad som är den huvudsakliga skötselformen) eller genom slätter

- Inventerad vårdbiotop
- Andra naturbeten
- Kantområde mellan åker och väg eller mellan åker och vattendrag som har ett mångsidigt naturvärde eller ett betydande landskap
- Skogsholmar på åkerområden, ett objekt som främjar bevarandet av utrotningshotade arter i jordbruksmiljön
- Fornminnesobjekt i jordbruksmiljö
- Objekt för vård av kulturarvet på landsbygden i anslutning till långvarig markanvändning.

Miljöersättning

Miljöersättningen är ett stöd som syftar till att minska jordbrukets miljöbelastning.

Miljöersättningen grundar sig på en femårig miljöförbindelse som innehåller gårdsspecifika och skiftesspecifika åtgärder. När jordbrukaren förbinder sig att iaktta villkor och åtgärder som minskar miljöbelastningen, utjämnar miljöersättningen kostnaderna för åtgärderna och eventuella inkomstbortfall.

Obligatoriska åtgärder inom miljöersättningen är att låta utföra markkartering, föra skiftesspecifika anteckningar och göra upp en klimat- och miljöplan för gården.

Utöver dessa ska jordbrukaren årligen välja två av följande valfria åtgärder:

- Klimat-miljöutbildning
- Fleråriga mångfaldsremsor

- Markövervakning
- Organiska näringsämnen
- Pollinerarnas näringsväxter
- Precisionsodlingsmetoder
- Applikationer för uppföljning och identifiering av skadegörare och växtsjukdomar

Icke-produktiva investeringar

Stöd för icke-produktiva investeringar kan beviljas för:

- **Våtmark**, ett område som varaktigt är delvis täckt av vatten och som binder fasta partiklar och näringsämnen, fungerar som livsmiljö för organismer eller gör odlingslandskapet mångsidigare
- **Fåra i två nivåer**, ett dike eller ett strömmande vattendrag där lågvattenfåran kantas av en översvämningsplatå som anlagts på den ena eller båda sidorna
- Omvandling av torvåkrar till våtmark eller områden som påminner om kärr. Med torvmark avses jordbruksmark där halten av organiskt material i bearbetningsskiktet är minst 40 procent.

Investeringsstöd för jordbruket

Investeringsstöd för jordbruk kan sökas till exempel för kostnader för byggande av ladugårdar, svinhus eller växthus, täckdikning och gemensamma investeringar i dikning eller till exempel reparationer som förbättrar djurens välbefinnande eller miljöns tillstånd. Populära investeringsobjekt har bland annat varit täckdikning, myllare, separering och automatiska styranordningar. Investeringsstöd kan också beviljas för energiinvesteringar på gårdar, såsom anskaffning av solpaneler eller LED-belysning.

Jordbrukargrupsprojekt

I ett samarbetsprojekt kan en grupp jordbrukare utveckla sin verksamhet både med gemensamma utvecklingsåtgärder och vid behov separat för varje gård. Målet kan till exempel vara att utveckla arbetet och det produktiva samarbetet.

Samarbetet förbättrar jordbrukarnas möjligheter att delta och påverka samt ändamålsenliga sätt att genomföra miljövårdsåtgärder. Jordbrukarna kan få kostnadsfördelar av samarbetet, information om nya innovationer och nya kunskaper och färdigheter. Genom samarbete förbättras också jordbrukarnas ork, välbefinnande och gemenskap.

Livsmiljöprogrammet Helmi stöd

Helmi-programmets grundläggande istandsättningsstöd är avsett för vårdbiotoper som för närvarande inte sköts. Stödet beviljas som en vara eller tjänst. Stöd kan betalas som stöd för kontinuerlig skötsel endast för objekt som inte lämpar sig för miljöavtal, såsom små värdefulla objekt. Detta övervägs dock alltid från fall till fall.

Ta vara på erfarna rådgivares tips

Många saker kan gå fel när man planerar och motiverar jordbrukaren att genomföra planen. Läs tips från erfarna rådgivare nedan om hur du kan undvika fallgropar i planeringskedet!

1. Om jordbrukaren är uppenbart ointresserad av biologisk mångfald kan man i första hand informera honom/henne genom goda exempel. På så sätt blir odlaren mer bekant med fördelarna.
2. Med en jordbrukare som förhåller sig kritiskt till ämnet lönar det sig att lyfta fram naturens mångfald på naturliga platser, såsom i terrängen.
3. Visa åtgärdernas lönsamhet eller effektivitet genom att bland annat berätta för jordbrukaren om exempel och forskningsresultat eller till exempel genom att göra beräkningar över de kostnadsbesparingar som uppstår.
4. Var snäll mot dig själv, du behöver inte veta allt. Bekanta dig med "superexperten" i ditt område och fråga honom eller henne om du tvivlar på något. Du kan också ringa för kundens räkning och fråga en superexpert om preciseringar.
5. Berätta bara om jordbruksstöd som du är säker på. Håll dina egna uppgifter om stöd villkoren uppdaterade.